

ELŐFIZETÉSI ÁRA :		FŐSZERKESZTŐ :		SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL :	
EGÉSZ ÉVRE	16.— K	NEGYED ÉVRE	4.— K	BUDAPEST, V. KER., SAS-UTCA 20. SZÁM.	
FÉL ÉVRE	8.— K	EGYES SZÁM	—60 K	TELEFON 108—00.	
				HIRDETÉSEK mm. SZÁMITÁSSAL DIJSZABÁS SZERINT	

A berni munkásvédelmi egyezmény.

Amint az már köztudomású, szeptember hó 15-én ült össze Bernben a második munkásvédelmi konferencia. Az sem ismeretlen olvasóink előtt, hogy az első nemzetközi munkásvédelmi konferenciát 1905-ben hívta össze a svájci szövetségtanács.

Az első konferenciának az eredménye a nők éjjeli munkájának tilalmáról szóló törvény, melyet ma már a művelt nemzetek mind elfogadtak. Ennek a konferenciának köszönhető a nők éjjeli pihenője, melyet 11 órában állapítottak meg, továbbá a fehér-foszfor használatára vonatkozó tilalom, melynek következtében a veszedelmes foszforbetegségtől szabadulnak meg mihamar a világ gyufagyári munkásai.

Ezekből látható, hogy ezeknek az egyezményeknek nagy jelentőségük van. Az a kérdés, hogy vajon a munkásvédelem megvalósítható-e nemzetközi egyezmények útján, ma már körülbelül tisztázva van.

A munkásvédelem nagy kérdései mind megoldhatók így jobban, mint a pesszimisták hitték. nem olyan gyorsan azonban, mint azt az optimisták előre gondolták. A különböző országok eltérő viszonyai s a munkásoknak eltérő műveltsége mindmégannyi akadály az egyöntetű szabályozás útjában. A haladás a nemzetközi munkásvédelem terén csak lépésről-lépésre tehető meg.

A berni egyezményeket az jellemzi, hogy a bennük foglalt megállapodások enyhébbek, mint a magasabb kulturájú ország törvényei, azok tehát csakis a hátramaradottabbak szociális haladását siettetik.

Ez jellemzi a második berni konferencia megállapodásait is.

A második konferencia tanácskozásának tárgyát képezték:

1. A serdületlen munkások éjjeli munkájának eltiltása

2. A nők és serdületlenek 10 órai maximális munkaidejének behozatala.

A törvényes munkásvédelem nemzetközi egyesülete követelményként állította fel:

1. hogy a 14 évnél fiatalabb munkásokat mindennemű éjjeli munkától el kell tiltani;

2. a 14—18 éves munkások éjjeli munkája tilos, csupán a vas- és üvegiparban engedhető 5 évi átmeneti idő;

3. a 18 éven aluli munkások legfeljebb napi 10 órán át legyenek foglalkoztathatók.

Olyan állam, mely a 14 éven aluli gyermekeknek éjjeli alkalmazását is megengedi, csak Portugália. A francia üvegiparban is foglalkoztathatók kivételesen éjjel 10 órán át a 14 éven aluli gyermekek és valljuk meg őszintén, megtörténik ez nálunk is a hasonló iparban. A 14 éves gyermekeknek az éjjeli munkától való eltiltása tehát nem egyéb, mint a fennálló jogállapot megerősítése.

Az új egyezmény tervezete az éjjeli munkára vonatkozólag a 16 éves korhatárt állapította meg, melyen alul éjjeli munkára beosztani egyetlen munkást sem szabad. Ausztria és Németország javaslatára szállították le a korhatárt 16 évre. Ez a két állam a korhatárnak 18 évre való fölemelése ellen főként azt hozta föl, hogy a 16 éves éjjeli munkásokat pótolni szinte lehetetlen, hogy a 16—18 éves munkások éjjeli munkától való eltiltása a 18—20 éves munkásoknak szerfölötti megterhelésére vezetne.

Nem kétséges tehát, hogy ennek az egyezménynek az lesz a hatása, hogy nálunk is rendezni fogják most már a serdületlenek bányában való alkalmazásának kérdését. Amint látjuk, a berni egyezmény tulajdonképpen megfelel a mi ipartörvényünk rendelkezésének.

Általában véve tehát ez az egyezmény a mi iparunkat nem érinti. Azonban kétségtelen ennek az egyezménynek bányászatunkra való hatása.

Lapunk 34. számában tárgyaltuk a gyermekeknek alkalmazását bányáinkban. Megemlítettük ott, hogy nálunk egyöntetű rendelkezés sem a nappal, sem pedig az éjjel alkalmazható munkások életkorára vonatkozólag nincsen. Egyes bányakapitányságok alkalmazzák az ipartörvény megfelelő §-át, azonban erre vonatkozólag semmiféle kormányhatósági rendelet nincsen.

Ez a rendszertelenség a bánya- és kohóipar szempontjából csak károsnak mondható. A mai nagy munkáshiány mellett már a verseny szempontjából

sem közömbös az, hogy a különböző kerületben levő vállalatok különböző koru munkásokat alkalmazhatnak nappali és éjjeli munkára. Amennyire mi ismerjük munkásviszonyainkat és bányáink helyzetét, a 14 éves nappali és a 16 éves éjjeli korhatár behozatala nem fog okozni számbavehető nehézséget.

Tapasztalt üzemvezető még tiltó rendelkezés hiányában is csak korlátozott számban alkalmazza a serdületlen ifjakat a bányában. A fejletlen gyermek már testi ereje korlátoltságánál fogva is csak bizonyos munkára alkalmazható. Amelyik munkát elbírja, pajzanságra hajló természeténél fogva még annak sem tudja magát nekiszentelni teljes figyelmével. A bányamunka minden fajtája megköveteli a figyelmes odaadást.

Az éjjeli munka tilalmának a tizenhatodik éves korig való kitolása pedig olyan természetes, hogy azt még a munkásügyekben kevésbé járatos is azonnal megértheti.

A fejlődő szervezetnek multhatatlanul szükséges az éjszakai üdítő álmot. Azt sem kell bányászoknak hosszasan bizonyítani, hogy az összezsufolt kolóniai lakásokban nappal egy sereg gyermek és kosztosok között az elmulasztott éjszakai álmot pótolni nem igen lehet. Az is kétségtelen, hogy az éjjel foglalkoztatott serdületlen munkások továbbképzése is ugyszólván lehetetlen.

Az a kis költségmegtakarítás, amelyet a serdületlen munkások alkalmazásával elér az üzem, tulajdonképpen nem nyereség, mert biztonsági és más tekintetben nagyon is meg kell annak adni az árát. Így tehát, bár a jelenlegi munkásviszonyok között örülnünk kellene a korhatár illetén megállapításának, azt a közegészségügy és a munkásképzés szempontjából csak hátrányosnak mondhatjuk. Már pedig, legyünk őszinték, a legtöbb bányatelepen elkel egy kis közegészségápolás. Bányamunkásainkra is ráfér egy kevés továbbképzés.

Ez nemcsak munkásvédelmi okvetetlenkedés, hanem legfőbb ipari érdek is, mert egy iparágat gazdaságosan művelni csak ott lehet, ahol egészséges, munkabíró és képzett munkások állanak rendelkezésre.

Egy elismert szakemberünktől hallottuk nem régen azt a helyes megjegyzést, hogy csenevész munkástörzsünk és annak kedvezőtlen munkahatálya a serdületlen munkások alkalmazásával való visszaélésnek tulajdonítható jórésztben.

Meg kell jegyezni, hogy ez a szabályozás mögötte marad az összes Skandináv-államok, Francia-, Angol-, Görögország, Svájc és Szerbia munkásvédelmének, mert ezek az államok az éjjeli munkát a 18. év eléréig nem engedik meg. A nemzetközi szabályozás a németországi szabályozásnak is mögötte marad, mert bizonyos veszélyes ipari üzemekben Németország sem engedi meg a 18 éven aluli munkások alkalmazását.

A kongresszus alkalmával az üvegiparnak egyszersmindenkorra biztosítani akarták, hogy abban 14 éven felüli munkásokat is lehessen éjjel alkalmazni. Az üvegiparra így kompromisszum jött létre, melynélfogva ebben az iparágban 1926-ig 14—16 éves munkásokat is lehet éjjel alkalmazni. Ez átmeneti időig azonban az egyes országok két csoportot alkotnak. Az egyik csoportba tartozik Németalföld, Spanyolország, Norvégia, Svédország és Svájc, ahol a 16 éven aluli munkások éjjeli foglalkoztatását már most is tiltják az u. n. megszakítás nélküli tüzi üzemeknél.

A második csoportba tartozó Belgium, Ausztria, Angolország, Franciaország és Németország ezeknél az üzemeknél a 14—16 éves munkások éjjeli alkalmazását megengedik. Így tehát a vas- és acélipar olvasztó üzeméinél már nem tilos éjjel 14 éven felüli munkást alkalmazni.

A konferencia, amint említettük, a 16—18 évesekre is ki akarta terjeszteni az éjjeli munka tilalmát. Ez azonban nem sikerült, csupán arra történt megállapodás, hogy az éjjeli munka a serdültek hivatásbeli kiképzésére tartozó és egészségükre különös veszéllyel nem járó munkákra korlátoztassék. A konferencia azonban a kö- és kőszénbányászatot kivette ez alól a megszorítás alól is.

A serdületlen munkások éjjeli maximális munkaidejét 11 órában állapították meg. Az éjjeli pihenésnek magában kell foglalnia az esti 10 órától reggeli 5 óráig terjedő időt. Eltérés lehet ettől a bányászati üzemekben, de a két műszak között ebben az esetben legalább 13—15 órai pihenésnek kell lenni.

A nők és serdültek maximális munkaidejére úgy határozott a konferencia, hogy a munkanapon heti munkaidő 60 óránál, a naponkinti pedig 10 és fél óránál nem lehet több. Ez a rendelkezés azonban azokra az országokra, amelyeknél eddig nem volt érvényben, csak 1922-ben lesz érvényes.

Megállapodott ezenkívül a konferencia még a fiatalok óránkénti dolgoztatásának tilalmában.

A pihenési időre pedig úgy állapodott meg a konferencia, hogy 7 órai folyatódag munkát után kell egy félórás szünetnek lennie. Az új szerződés szerint a nőket az év 70 napján lehet 12 órán át naponkint dolgoztatni összesen egy fél órai pihenővel.

A szövetségtanács 1914-ben diplomáciai konferenciát szándékozik összehívni.

Ha a berni konferencia vázolt megállapodásait vizsgáljuk, arra kell jönnünk, hogy ez az egyezmény végeredményben mégis csak kihatással lesz a mi bánya- és kohóiparunk munkásviszonyaira is.

A pénzügyminisztérium a berni konferencia előtt bekérte az adatokat az egyes vállalatoktól. Kétségtelen, hogy a nemzetközi egyezmény siettetni fogja a minisztériumot a bánya- és kohóipari munkásviszonyok rendezésében.

Nem tételezhető fel a minisztériumról, hogy a berni egyezménynél súlyosabb kikötésekkel neheztene meg munkásszükségben szenvedő iparunk helyzetét. Bármennyire szívünkön fekszik is munkásosztályunk jóléte, nekünk iparunk létérdekében élnünk kell az egyezmény-nyújtotta legnagyobb kedvezményekkel.

A munkásügyeknek okos rendezése magának az iparnak legfőbb érdeke.

Ha a berni egyezménnyel összhangban fogják szabályozni a serdületlen munkások alkalmazásának kérdését, úgy egészen bizonyos, hogy 14 éven aluli gyermekek nem lesznek alkalmazhatók sem kohó-, sem bányaműveinknél.

A bányában éjjel csak 16 éven felüli munkást lehet majd alkalmazni.

A kohóműveknél ellenben egészen 1926-ig 14—16 éves ifjakat is be lehet osztani éjjeli munkára.

A serdületlen munkásokat éjjel 10 órától reggel 5 óráig nem lehet lesz alkalmazni, ezeknek a munkásoknak az említett időt magábfoglaló 11 órai éjjeli munkaszünetet kell biztosítani, A bányáknál ez alól csakis akkor lehet kivétel, ha a két műszak között legalább 13—15 óra telt el. A munkaórák száma naponként nem kell hogy változzék 1922-ig, akkor azonban nekünk is át kell térnünk a napi 10 és fél órai munkaidőre.

Ha azonban komolyan és eredményesen akarja a minisztérium megoldani a fiatalok alkalmazásának kérdését bánya- és kohóiparunkban, úgy kívánatos, hogy az érdekelteket legalább egy anketen hallgassa meg.

Ha tehát a minisztérium a berni egyezmény értelmében fogja rendezni a fiatalok alkalmazását a bánya- és kohóiparban, úgy az nem fog járni sem nagyobb rázkódással, sem pedig súlyosabb anyagi áldozattal érdekelt vállalatainkra.

A munkásosztályra pedig a mostani állapottal szemben mégis némi haladást jelentene már csak azért is, mert bármilyen szabályozás egyengetője lesz egy a közegészségügyi követelményeknek jobban megfelelő állapotnak.

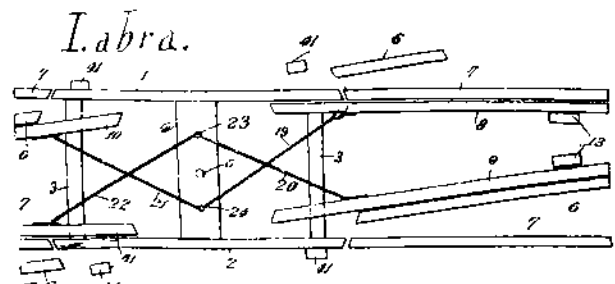
Állami kedvezmény. A kereskedelemügyi miniszter a szokásos állami kedvezményeket a *Magyar rézhenger-művek részvénytársaság, ezelőtt Chaudovi Gusztáv társaság* budapesti gyárának végnélküli szalag és idom-hengermű gyártására létesített lényeges üzemi kibővítése részére öt évre engedélyezte.

Javitások hegyesszögű vágánykeresztezéseken.

Az új vágánykeresztezéseknél a kerékkarimák átboesájtására nincsen szükség, mert a sinék úgy vannak szerkesztve, hogy gyakorlatilag véve megszakítás nélkül futnak; így módon a keresztezési pontokon rendszeren tapasztalt zökkenés jelentékenyen csökken, ami úgy a kerekok, mint a vágányok kopását csökkenti, de a keresztezést nagyobb sebességnél is biztosabbá teszi.

E célból egy csapágyazott sinderabot vagy két párhuzamos csapágyazott sinderabot rendezünk el olyképpen, hogy a sin vagy a sinék megszakítási helyén azok folytatását képezi úgy, hogy a csapágyazott sin vagy sinék átválthatók aképpen, hogy a megszakítás helyén a két vágány bármelyikének folytatását képezhetik.

Az új berendezés továbbá magában foglalja a csapágyazott sin vagy sinok mozgatását létesítő eszközöket, és pedig egyszerű váltóállító emeltyű működtetésével vagy önműködő elrendezés útján aképpen, hogy a jármű mellső kerekokainak karimái, melyek a szerkezetet a keresztezéshez való közeledéskor lenyomják, a sint vagy sinokat fölomollik és ezután minden következő kerékkarima biztosítja a csapágyazott sint vagy sinokat újbóli elmozdulás ellen mindig, amíg az egész vonat el nem haladt.

A mellékelt rajzokon az 1. ábra a hegyesszögű keresztezés fölülnézete, önműködő működtető és záró szerkezettel; a 2. ábra hegyesszögű keresztezés vagy kitérő egyik végének fölülnézete; a 3. ábra a (16) forgattyúk egyikének és a (8) billenősinnel való összeköttetésének oldalnézete nagyobb léptékben; a 4. ábra ugyanennek fölülnézete; az 5. ábra a 3. ábrától kissé eltérő elrendezésnek oldalnézete nagyobb léptékben; a 6. ábra ugyanannak felülnézete; a 7. ábra kitérőnek fölülnézete oly elrendezésben, melynek működtetése a váltóállító emeltyűvel való kapcsolat útján történik.

Az 1. ábra szerint a hegyesszögű keresztezés középső része fordítókorongból áll, melyen a két (1) és (2) sin van elrendezve, amelyek például (3) rudak vagy más efélék révén vannak a végeken és a (4) rud révén közösen egymással összekötve. Az (1) és (2) sinék és az őket összekötő részek az (5)

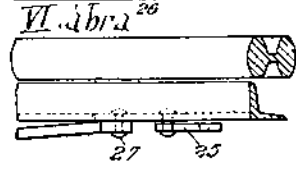
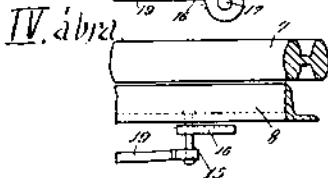
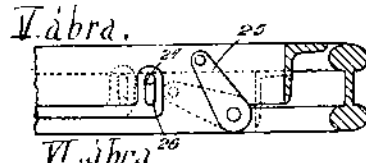
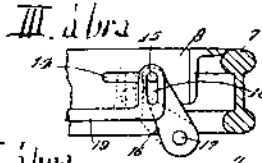
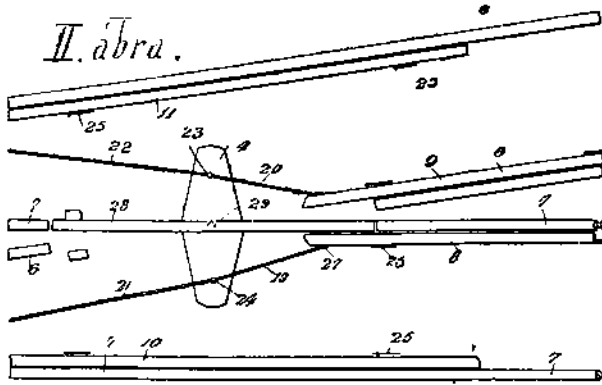
Szivattyukat és mérlegeket

gyárt mint különlegességet és legnagyobb rak-
tárt tart épület- és diaphragma-szivattyukban

Árjegyzék ingyen
és bérmentve

Garvenswerke Wien, II., Handelsquai 130

csap körül elforgathatók úgy, hogy e sinek a (6) vagy a (7) vágány folytatásai gyanánt helyezhetők el. A rajzban jelzett helyzetben azok a (7) vágány folytatását képezik.

A sinekkel párhuzamosan, ezeknek belső oldalán, a kerékarimák által lenyomható módon a (8, 9, 10) és (11) billenő rudak vagy szögvasak futnak végig. E rudak mindegyike hosszában, a sin belső részén ferdén van elhelyezve és mélyebben fekvő végoik, melyek a keresztelés középpontjától távolabb vannak, a csap segítségével vannak megerősítve; a (8) és (9) rudak ennek megfelelően (13)-nál vannak csap után megerősítve. A rudak magasabb végükön, melynek felső szélé, ha csak nincs az egyik vágány részére lenyomva, a sin felszínével egy magasságban van, (14) vezeték van kiképezve, melyben a (16) forgattyu (15) csapja mozog (3. ábra). A forgattyu (17)-nél van csapágyazva (a föl nem tüntetett) aljakon. A (15) csapok a (19, 20, 21) és (22) összekötő rudak végeiben levő (18) vezetékben mozognak (1. ábra), míg ezen rudak másik végei (23) és (24)-nél a (4) összekötő részhez vannak csappal erősítve. A (16) forgattyuk mindannyian a függőlegestől befelé a fordítókorong felé hajolnak. Midőn tehát a kerékarima érintkezésbe jön a (8, 9, 10, 11) szögvasak egyikével, ezt lenyomja és (16) forgattyuja előremozog, minthogy a forgattyu szögben van elrendezve és ha a szögvas teljesen lenyomott állapotban van, a forgattyu a 3. ábrában szakgatott vonalakkal rajzolt helyzetbe kerül. A (15) csap a (14) vezetéken, a feltüntetett módon mozog. A forgattyu mozgását a (19, 20, 21, 22) rudak a fordítókorongra viszik át, amely úgy mozdul el, hogy az (1) és (2) sinek a helyes vágány irányába helyezkednek. A (8) és (11) szögvasak belső végei lenyomott állapotban maradnak, amíg a fordítókorong a korong a (7) vágány irányába van elhelyezve és a (9) és (10) szögvasak megmaradnak normális, illetve emelt helyzetükben a sinek felszínével egy magasságban, míg csak a (6) vágányra nincs szükségünk, mikor is a mellső kerek karimái a (9) és (10) szögvasakkal jutnak érintkezésbe, ezeket lenyomják, ezáltal a fordítókorong

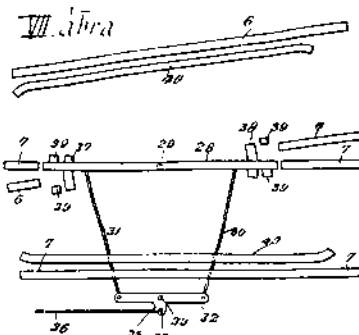
elfordulását okozzák és a (9) és (10) szögvasak lenyomott helyzetben maradván, a (8) és (11) szögvasak a sinekkel egy magasságba emelkednek.

A (8, 9, 10, 11) szögvasak ahelyett, hogy a leírt módon lejtősek lennének, egész hosszukban, vagy hosszuknak nagy részében vízszintesek is lehetnek és két vagy több (25) billenő forgattyura lehetnek szerelve (5. ábra). Ebben az esetben a forgattyuk az előbb leírthoz hasonlóan hajlottak és a (19, 20, 21) és (22) összekötő rudak végeiben (26) vezetékek vannak elrendezve, amelyekben a szögvasoknak (27) csapjai mozognak, amelyek az összekötő rud mozgását idézik elő, midőn a szögvas le van nyomva és hosszirányban elmozdul a sin mellett.

A 2. ábrában a hegyesszögű keresztelésnek vagy kitérőnek végrésze van feltüntetve. Ebben az esetben a (28) sin a (29) csapban van ágyazva olyképpen, hogy szükség szerint a (6) vagy a (7) vágány folytatását képezhesse. E célból összeköttetésben áll a (4) lappal vagy aljjal és a (19, 20, 21, 22) összekötő rudakkal, az 1. ábrához hasonló elrendezésben. A (9) és (11) szögvasak a (6) vágányhoz, a (8) és (10) szögvasak a (7) vágányhoz tartoznak. Ezen elrendezésnél az összes (25) forgattyuk az 5. ábrában jelzett irányban hajolnak ol.

A hegyesszögű keresztelés (nem látható) másik végrészen vagy ellenkező irányú kitérőnél a forgattyuk hajlási iránya is ellenkező.

A 7. ábra szerint a leírt önműködő elrendezés helyett megfelelő összeköttetés után a váltóállító emeltyűvel lehet a berendezést működésbe hozni. A 7. ábrában a (28) sin (29)-nél van csapágyazva és a (30) és (31) rudak segítségével a (32) lengőrúddal áll összeköttetésben. Ez (33)-nál van csapágyazva és (34) kiugrással bír, melyhez (35)-nél a (36) váltóállító emeltyű csatlakozik. A (36) emeltyű mozgatása a (32) rudat csapja körül elfordítja s a (28) sint oly módon állítja be, hogy azon vágány folytatását képezi, amelyre a váltó állítva lett.

A (28) sin előnyösen (37) és (38) vezetékben mozog és mozgását a (39) ütközők határolják. A szokásos (40) vezetősinekről gondoskodva van.

Ámbar az előző leírásban központi keresztelést ismerettünk, melynél az (1) és (2) sineknek közös középponti csapjuk van, nyilvánvaló, hogy mindegyik sin külön csappal is bírhat és megfelelő összeköttetések lehetnek elrendezve. Ilyen változások és módosítások a találmány alapeszméjétől való eltérés nélkül keresztülvihetők. Például az 1. és 2. ábrában ábrázolt szerkezetet is a váltóállító emeltyűvel lehet működtetni, míg megfelelő (41) ütközők határolhatják az elmozdítható sinek vagy sineknek csap körüli mozgását.

HAZAI HIREK.

Véglegesítés. A magyar királyi pénzügyminiszter *Szegő József* és *Urmösi László* okleveles fémkohó-mérnököket, ideiglenes minőségű bányagyakornokokat, az állami szolgálatban véglegesítette.

A Rudaiak bányászata. Megemlékeztünk már tavaly arról, hogy a Rudai 12 Apostol bányatársulat nagyszabású beruházásokat eszközöl; az egymillió koronát meghaladó befektetések csaknem teljesen befejeződtek. A gazdaságosabb termelési költségek mellett az ércek is tetemesen javultak, úgy hogy az idei év mérlege az elmúlt esztendőnél tetemesen jobb lesz. Az új üzetév első négy hónapjában az aranytermelés 136.683 kg.-mal haladta túl az előző év ugyanezen szakát. A feltárások szép eredménytel jártak; az ezidei tonnánkénti aranykivonatal az elmúlt év kizozatalát tetemesen felül fogja mulni. A szabadaranytermelésben továbbra is Muszári vezet, Valeaárszulnion kívül az összes bányatelepeken javulás észlelhető.

A zagyelválasztó tavak és készülékek üzembelozatala is a jövő hónapokban már meg fog történni, ezzel párhuzamosan haladnak a cyanluzzó kísérletek. A magyar ércek tudvalevőleg speciális eljárást tesznek szükségessé, ezért az afrikai rendszerek nem foganatosíthatók kombinált eljárás nélkül.

A petróleumfinomítók gyűlése. A felsőmagyarországi kőolajfinomító gyárosok jelentékeny csoportja a múlt héten értekezletet tartott Budapesten a régóta tervezett tömörülés tárgyában. A tanácskozás arról folyt, hogy a mostani nehéz helyzet orvoslása céljából a számottevő felvidéki kőolajfinomító gyárak egy részvénytársaságba tömörüljenek, ami lehetővé tenné nekik, hogy termelőképességüket jobban használják ki, a központosított kereskedelmi vezetés révén pedig csökkentsek termelési költségeiket. Ezzel megszűnnék közöttük a mostani árhare és a rendelések a tarifális helyzetnek megfelelően osztatnának fel a gyárak közt. Az értekezleten megjelent gyárosok egyhangulag kimondták, hogy elvben elhatározzák részvénytársasággá való egyesülést. A végrehajtás módzatainak megállapításával és a részletes tárgyalásokkal az értekezlet háromtagú bizottságot bízott meg.

A Hitelbank rézbányái. Megemlékeztünk már arról, hogy a Hitelbank még az év elején megvizsgálta a Dobsinai Rézművek R.-T. dobsinai bányáit. A szakértők véleménye kedvező volt, mire a beruházási munkálatokat sürgősen elvégezték és ma már ott tartanak, hogy a bányavállalat rövidesen

meg is fogja kezdeni üzemét. Az ércelőkészítő 2—3 hét mulva kész lesz és addigra a kereskedelmi személyzetet is kiegészítik. A Dobsinai Rézművek R.-T. és a Magyar Fémkohó és Vegyipari R.-T. nak Budapesten közös irodája volt. Ezt a közösséget legutóbb megszüntették és ma már mindkét vállalatnak külön kereskedelmi vezetősége van. A Magyar Fémkohó irodáit december 1-én Susákra helyezik át.

A Bányászati és Kohászati Egyesület budapesti osztálya november hó 24-én az egyesület helyiségeiben rendes havi ülést tart. Tárgysorozat: Elnöki előterjesztések. Elnöki javaslat az elnöki tisztségnek a váltógazdaság elvén alapuló betöltése iránt. Vita *Perczel Aladár* október hóban tartott előadása kapcsán az izzólámpáknak sujtóléges bányákban való használatáról. Ülés után társasvacsora a Putnoki-féle vendéglőben.

A Karács Cebei aranybányák. Abrudbányáról jelenti tudósítónk: A Karács-Cebei Aranybányatársulat egy 1848-ban beomlott táro felnyitását csaknem befejezte. E munkálatokra az a körülmény adott impulzust, hogy annak idején e táro telérei szolgáltatták a vidék aranytermelésének javarészét. E bányatársulat műveli továbbá a muncseli bányákat is és mint hírlik, kielégítő eredménnyel.

A Magyar Kárpáti Petróleum Részvénytársaság három évi kutatás után újabb jelentést adott ki a kutatások stádiumáról. A százezres kiadásokkal szemben ugyanaz a vigasztaló momentum szerepel, mint az előző jelentésben: a jó gáz- és olajnyomok folytatódnak. *Petróleumot* most sem említi a jelentés.

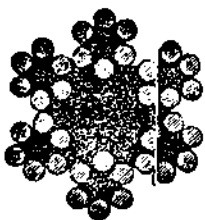
A cebei szénbányák. Brádi tudósítónk jelenti: A Rudai 12 Apostol Bányatársulat tetemes szén szükségletét a cebei és mesztákoni szénbányákból fedezte. E bányák jóminőségű barnaszén szolgáltattak, köértékük 3600—4000 kaloria. Ujabbán az Acsev. is nagy apparátussal fogott hozzá az e községekben fennálló szénterületének föltárásához, ami a figyelmet a körösvölgyi szénterületekre hivta fel.

A Rudai 12 Apostol Bányatársulat most sok évtizedre biztosította szén szükségletét, midőn a Körösbányai Társulat összes szénbányatelkeit megvette. A területek ára a költségeken kívül 500 000 K-ra rugott, amely összeg a mai pénzügyi viszonyok mellett igen tekintélyes; indokolja azonban a befektetést az a körülmény, hogy e terület alatt van a körösvölgyi szénelőfordulás javarésze. Az ujonnan megszerzett terület 1777 hold kiterjedésű s rendkívül kedvező fekvésénél fogva a már meglévő társulati területtel együtt kiválóan értékes objektumot képez s tekintélyes nagyüzem létesítését is lehetővé teszi.

FELTEN ÉS GUILLEAUME

kábel-, sodrony- és sodronykötél-gyár részvénytársaság

BUDAPEST, I., Budafoki-ut 13533. hrsz. TELEFON: 60-11, 60-12, 60-13, 60-14.

Ólomkábelek. Villamvilágítási vezetékek. Sodronykötelek. Elektrolitikus vörösrézhuvalok, okonitvezetékek, szerelvények stb.

Uj cementbánya. A baranyamegyei orosz-ló—magyar-széki állami út mellett 250 magyarhold kiterjedésű mészmárgaterületre bukkantak, amelynek kitermelésére és cementté való feldolgozására konzorcium van alakulóban.

Uj talpfatelítőtelep. A magyar királyi államvasutak igazgatósága a rohamosan fejlődő forgalomnak megfelelően egy újabb, nagyszabású talpfatelítőtelep építkezését kezdi meg a közeljövőben. Az új telítőtelep amely körülbelül évi 500.000 bukktalpfá telítésére lesz berendezve, Újdombovár állomáson fog épülni egyrészt azon célból, hogy a dunántúli telített talpfaszükséglet könnyebben legyen ellátható, másrészt pedig azért, hogy a horvátországi nagymennyiségű bukktalpfákat ne kelljen telítés céljából a távolabb fekvő telepekre szállítani. A telítőtelep teljes gépészeti berendezésének szállításával a magyar királyi államvasutak igazgatósága — mint értesülünk — a *Hazai Gépgyár Részvénytársaság (Sangerhausen Eisze)* céget bízta meg.

Szenet megtakarító berendezés. Az Első Budapesti Gőzmalmi Részvénytársaság elhatározta, hogy a kezelése alatt álló üzemeknél a szénfogyasztás lényeges csökkentése végett bevezeti a legjobb rendszerű mesterséges léghuzambereendezést. Kellő tanulmányozás után a „Schulz“-rendszerű *economiser* felszerelését határozták el. A berendezés a Lujza malomban 44.000 koronába, a Pesti molnárók és sütők malmában 32.100 koronába került. Az utóbbi berendezés átvétele különösen szigorú feltételekhez volt kötve. A próbák a napokban megtörténtek és a garanciák teljes betartását igazolták, ami a berendezések átvételére vezetett. Az összes munkálatokat úgy a Lujza malomban, mint a Pesti molnárók és sütők malmában *Rényi Artur* okl. gépészmérnök tüzeléstechnikai vállalata végezte. A berendezések a szénmegtakarításból két év alatt kifizetődnek.

A Dynamit Nobel r.-t. erre az üzletévre is 25% oszta ékot fog fizetni részvényeseinek.

A Budapestvidéki Kőszénbánya r.-t. legutóbb közzétett mérlege 2,431.350 korona veszteséget mutat ki. E veszteségben az előző évekről áthozott deficitok is szerepelnek.

Szénzállítás a fővárosba. A múlt hét folyamán az összes budapesti állomásokra vasuton és vízen — az önkezelési küldeményeket nem számítva — 318 605 métermázsa porosz és 164 018 métermázsa hazai szén érkezett.

Iroda áthelyezés. A *Bromberger Maschinenbau-Anstalt G. m. b. H.* magyarországi vezérképviselete, a *Faber és Erdélyi* mérnöki cég, üzleti helyiségeit megnagyobbította és az üzleti élet centrumába, *V. Váci-körút 57/a* szám alá helyezte át.

KRAYE FELE ROZSDAVÉDŐ HIDFESTÉK.

KRAYE E. és TÁRSA
CSÁSZ. ÉS KIR. UDVARI SZÁLLÍTÓK
FESTÉK-KENCE-LAKK-GYÁR
BUDAPEST (KRAYE FESZÉKUDAR)
VI., Váci-ut 31.

(1064/23)

Cégjegyzési hírek. *Ladanje dolnje szénbánya részvénytársaság*, főttelep Vinica. A cég az 1912. évi június hó 19-iki alapszabályok értelmében határozatlan időre alakult. Az alaptőke 1,200.000 korona, amely 200 korona névértékű előmutatóra szóló részvényekre oszlik. — *Magyar horvát aszfalt részvénytársaság fiókja Zágráb*, főttelep Budapest. A cég az 1910. évi április hó 3-iki alapszabályok értelmében alakult. Alaptőkéje 500.000 korona, mely áll 1250 darab 400 korona névértékű részvényből. — *Borsodszuhogyi kőszénbányavállalat*, Ferber, Faragó és társai, főttelep Miskolc. — *Weiss Márton kábelgyára*, főttelep Budapest.

Gróf Csáky László prakfalvi vas- és acélgyár r.-t., Budapest. *Báró Roszner Ervin* igazgatósági tag cégjegyzésre jogosult. — *Dobsinai rézművek r.-t.*, Budapest. *Singer Károly* cégjegyzési jogosultsága megszűnt. — *Papp-Romhányi kőszénbánya r.-t.*, Budapest. *Czettel Gyula*, dr. *Egry Béla* és *Szabó Arthur* igazgatósági tagok ebbeli minősége megszűnt. — *Fehér Miklós Gépgyár r. t.*, Budapest. *Nádas Gyula* igazgatósági tag ebbeli minősége és cégjegyzési jogosultsága megszűnt.

Elhanyagolt bányák. A „Dobsinai Langenberger Martini“ bányatársulatnak Dobsina város határában Martini védnevű bányatelke van, amely évek óta üzemben kívül áll. A roznyói bányabiztoság felhívja a társulatot az üzem felvételére, ellenkező esetben elvonja a bányajogositványt.

A nagybányai bányakapitányság a Fekete Kisasszony bányatársulat hasonló nevű bányájának jogositványát következő üzemelbányagolás miatt elvonta.

Eladó bányatelek. A zalatnai bányakapitányság ismételtel felhívta a tekerői „Zapodie“ cégü bányatársaságot, hogy a Zapodie védnevű bányatelkét vegye üzem alá. Végül elvonták a bánya jogositványát s a kapitányság most a bánya eladására vonatkozó hirdetményt adott ki. E szerint zártvételajánlatok 1913. évi december hó 20-áig nyújthatók be. Az ajánlatokhoz melléklendő készpénzben a megajánlott összeg, melynek nagysága azonban az ajánlat felbontása nélkül kiemelhető ne legyen.

✂ KÜLFÖLDI HIREK. ✂

Az osztrák vasfogyasztás. Az osztrák vaskartell október hónapról kiadott jelentése a vasfogyasztás további visszaeséséről számol be. Az év elejétől október végéig 1,213.443 rudvasat használtak el, ami a tavalyi 3,073.560 métermázsa fogyasztáshoz képest közel ötven százalék hanyatlást jelent. A sinfogyasztás mindössze 7971 métermázsa volt az idén, ami a tavalyi 654.454 métermázsaéhoz viszonyítva, közel kilencven százalék visszaesés.

A stájerországi vasipar helyzete. Grácból jelentik: Az a remény, hogy az ősz beálltával és a balkáni háború teljes befejezése után a vasipar rossz üzletmenete meg fog javulni, nem teljesült. Az Alpinen-Montan-Gesellschaft donawitzi igazgatósága fokozatosan bocsátja el munkásait, az elbocsátottak száma már ezret halad meg. Az üzemet annyira redukálták, hogy több üzemágnál hetenkint csak négy napon át dolgoznak.

Németország szénkészletei. Néhány év óta mindegyik állam különös súlyt helyez arra, hogy a föld alatt rejlő ásványi kincseinek mennyiségét megközelítőleg megállapítsa. Ez a törekvés kifejezésre jutott a nemrég lezajlott kanadai nemzetközi geológiai kongresszuson is, ahol megtették a kezdeményező lépéseket a világ szénkészletének felbecsüléséhez. A németországi szén-telepek statisztikáját *H. E. Böker*, a berlini geológiai intézet asessora állította össze több kiváló szakember

közreműködésével. Ez a vázlatos mű azonban — bár igen érdekes és tanulságos adatokat tartalmaz — csak első közzététele egy sokkal behatósabb és körültekintőbb munkának, amely a jövő év derekán fog megjelenni és nemcsak a német birodalom szénkészleteit fogja tartalmazni, hanem a szénkincs feltárási és felhasználási lehetőségeit is behatóan fogja tárgyalni.

Böker adatai szerint a német széntelepek 2000 méter mélységig 290 milliárd tonna oly szenet tartalmaznak, amely a mai termelési viszonyok mellett még érdemes a lefejtésre; ha azonban hozzászámítjuk a fejtésre nem érdemes telepeket is egészen 30 cm. vastagságig, a készlet 410 milliárd tonnára tehető. A négy megkülönböztetett mélység-réteg közül (0—1000, 1000—1200, 1200—1500, 1500—2000) az első zóna az összes szénkészletnek mintegy 34 százalékát, azaz 100 milliárd tonnát tartalmaz, a második zóna 10 százalékot; az, hogy az első zóna, amelynek vastagsága ötszöröse a másodiknak, csak 3·4-szeres széntartalommal bír, a szenet nem vezető fedőkőzet befolyására vezethető vissza. A harmadik zónában 1500 méter mélységig 194 milliárd tonna ma már fejtésre érdemes szén van és ha számításba vesszük a gyengébb telepeket is, a készlet 272 milliárdra tehető. *Böker* a szénkészletet három osztályba sorozza, megkülönböztet biztos, valószínű és lehetséges készleteket; számszerű adatokat természetesen csak az első két osztálynál tüntet fel, míg a lehetségesnek jelzett készletnél csak általános kitételek, mint „bő”, „szegény” fordulnak elő. A harmadik osztályba —különbben oly területeket soroztak, melyek okvetlenül tartalmazznak szenet, csak hogy még nincsenek annyira átvizsgálva, hogy mennyiségüket számszerűleg meg lehetne becsülni. Ilyen formán Németország szénkészlete még nagyobb, mint amennyit a statisztika feltüntet. A „biztos” osztályba sorozott szénkészlet mennyisége az összes készletnek 26 százalékát, vagyis 75 milliárd tonnát tesz ki.

A Kaukázus mangánérc-termelése. A Csiaturi bányakerületben 1912 ben 35,325.000 pud mangánércet aknáztak, ami 6,690.000 pud termelésemelkedést jelent az 1911. évvel szemben. A kivitel a Csiaturi szárnyvasuton 1912-ben 59,368 450 pudra rugott és az 1911. évi exportmennyiséget 20,077.300 puddal multa felül. A legnagyobb mangánércmennyiséget 1912. évi július hónapban vitték ki és pedig 8,335.200 pudot, vagyis 3,979.950 puddal többet, mint 1911. évi július hónapban. Ezenkívül tengelyen 67.953 pudot exportáltak. Az összkivitel ennél fogva 59,436.403 pudra rugott, melyből 1,047.750 pud Déloroszországba ment, a maradék pedig a külföldre. A készletek kitétek 1913 január 1-én 44,365.000 pudot. Az árak 1912 januártól ápriliséig Csiaturi állomáson, az 1911. éviékhöz hasonlóan, pudonként 4½—5½ kopeket tettek ki, Potiban, frankó hajó, 16—17 kopeket. Májusban azonban és az év végéig úgy Csiaturiban, mint Potiban pudonként 1 kopekkel feljebb szálltak.

Bányász-sztrájk Franciaországban. Douaiból jelelik, hogy a bányamunkások szindikátusa általános bányász-sztrájkot proklamált. A sztrájk a nyolcórás munkaidő érdekében és a hosszú tárnák építése ellen tört ki.

DEUTSCHER BERICHT. INDUSTRIE UND VOLKSWIRTSCHAFT.

Rudaer 12 Apostel-Gewerkschaft in Brád. Wir haben bereits im vorigen Jahre berichtet, dass diese Gowerkschaft für ihre Goldbergbau-Betriebe den Betrag von 1 Million Kronen neu investiert hat. Die geplanten Neueinrichtungen und Betriebserweiterungen sind bereits zum grössten Teile durchgeführt, wobei vor allem Bedacht darauf genommen wurde, die Gestehungskosten zu verringern und eine quantitativ wie qualitativ bessere Ausbeute zu erzielen, was wiederum die Bilanzen umso günstiger beeinflussen wird. Die Goldgewinnung stieg in den ersten 4 Monaten gegen den gleichen Zeitraum des Vorjahres um 136.683 Ko. und lässt auch für die Zukunft eine Steigerung erwarten. Die neuen Aufschliessungen berechtigen ebenfalls zu befriedigenden Resultaten, so dass die Aussichten für das laufende Geschäftsjahr die denkbar günstigsten sind. Die Pochschlam Teiche und die dazu benötigten Einrichtungen sollen in nächsten Monate in Betrieb gesetzt werden. Parallel damit laufen die Versuche mit dem *Cyanitlaugen-Verfahren*, wobei zu bemerken ist, dass die ungarischen Erze ein spezielles Verfahren erfordern, weshalb die Einführung des in Afrika bereits bewährten Systems hier nicht ohne Kombinationen möglich ist.

Die Goldgruben von Karács-Cebe. Die Goldbergbau-Gesellschaft von Karács-Cebe hat einen im Jahre 1848 eingestürzten Stollen wieder aufschliessen lassen, da, nach alten Aufzeichnungen, der grösste Teil der damaligen Goldproduktion diesem Stollen entstammen soll. Derselben Gesellschaft gehören die Goldgruben von *Muncsel*, deren Ausbeutung mit gutem Erfolge vonstatten geht.

Die Kohlengruben von Cebe. Die *Rudaer 12 Apostel-Gewerkschaft* hat ihren Bedarf an Kohle bisher aus den Braunkohlengruben von *Cebe* und *Mesztakon* gedeckt.

Schulz A.
OKL. MERNÖK
GYÁRKÉMÉNYEK-KAZÁNBEFALAZÁSOK
BUDAPEST VII. ARÉNA ÚT. 80. SZÁM. TELEFON 22-24. 22517 11043
SCHULZ
GÖZTEGLAGYARAK. R.T.

Diese Gruben ergeben eine sehr gute Braunkohle von 3600—4000 Kalorien. Nun hat die *Arad-Csanáder Eisenbahn-Gesellschaft* in letzterer Zeit grosse Anstalten getroffen, um ihre in der Nähe dieser Ortschaften gelegenen Kohlenterrains aufzuschliessen, welcher Umstand die allgemeine Aufmerksamkeit auf die Kohlenfelder von *Körösvölgy* gelenkt hat. Den Vorteil rasch erkennend, hat die *Rudaer 12 Apostel-Gewerkschaft* alle Kohlenfelder der *Körösbányaer Gesellschaft* im Ausmasse von 1777 Joch zum Preise von K 500.000 angekauft, da hier die besten Kohlen liegen sollen. Die Gewerkschaft verfügt nunmehr über einen Kohlenbesitz, der auch für einen Grossabbau-Betrieb genügen würde.

Neue Holzimprägnierungsanlage. Die *Kgl. ung. Staatsbahnen* lassen in *Ujdombovár* eine Imprägnierungsanlage für jährlich 500.000 *Buchen-Eisenbahnschwellen* bauen. Die Lieferung der maschinellen Einrichtungen wurde der *Vaterländischen Maschinenfabriks-Aktiengesellschaft (Sangerhausen-Eisele)*, *Budapest* übertragen.

Ungarische Karpathen-Petroleum-Aktiengesellschaft. Trotzdem in dieses Unternehmen bereits Hunderttausende investiert worden sind, müssen sich die Herren Aktionäre, dem neuesten Geschäft berichte nach, immer noch mit dem Momente trösten, dass Oel- und Gasspuren vorhande sind. Das Petroleum scheint sich nicht einstellen zu wollen.

Neue Hängebahnanlage. Die grosse Hängebahnanlage der neuen Zuckerfabrik in *Krystazki* (Galizien) wurde von der Firma *Roessemann & Kuehnemann, Maschinenfabrik, Budapest* gebaut.

Industrielle Bewegung in Oesterreich. Die *Christinen-Gewerkschaft* (A. Weigl in Aussig) hat in der Nähe der Station *Dux-Liptitz* eine vollständig neue, modernst eingerichtete *Schachtanlage*, die *Oskar-Grube*, erbaut. Die obertägigen Gebäude sind alle in solidem Mauerwerk ausgeführt. Für alle Betriebe wird ausnahmslos elektrische Kraft verwendet. Der mittels Kabel von der Überlandzentrale zugeführte Hochspannungsstrom (Drehstrom von 5000 Volt Spannung) wird von zwei 100 KVA-Umformern auf 220 Volt für Kraft und von einem 6 KVA-Umformer auf 125 Volt für die Beleuchtung transformiert. Die elektrische Fördermaschine wird von einem 55 PS-Motor angetrieben, die Sor-

tigung und die Werkstätte von einem 30 PS-Motor. Für den Aufzug dient ein 6 PS-, für den Ventilator ein 8 PS Motor. Endlich ist obertags noch ein Umformer, für die Akkumulatorenlampen-Ladestation aufgestellt. In der Grube befinden sich zwei *Hochdruck-Zentrifugalpumpen*, von einem 55 PS- und einem 40 PS-Motor angetrieben, und eine gleichfalls elektrisch betriebene Seilbahn. Die Sortierung für sechs Sorten besteht aus einem Kreiselschwiper, Briart-Rost, für Stückkohlen, Seltner Rätter und den erforderlichen Sieben und Transportbändern für die einzelnen Sorten. Von der Sortierung führt eine Verladebrücke zu der bei der Station *Liptitz* erbauten Verladerrampe. Erwähnung verdient das grosse Arbeiterbad mit allen modernen Einrichtungen, ferner die Lampenstube. Das Verwaltungsgebäude enthält neben den Kanzleien eine Beamtenwohnung und ein Beamtenbad. Seit der Betriebseröffnung im Frühjahr 1913 sind die Vor- und Ausrichtungsarbeiten soweit vorgegeschritten, dass der Schacht schon demnächst in volle Förderung kommen dürfte.

Die Direktion der *Wilkowitzer Steinkohlengruben* ist gegenwärtig mit dem Projekte der Errichtung einer Reparaturwerkstätte für Grubenlokomotiven auf ihrem *Salomon-Schachte* in *Mährisch Ostrau* beschäftigt.

Die *Prager Kreditbank* beabsichtigt in ihren in der Gemeinde *Webeschau* gelegenen Grubenmassen einen *Tagbau* zu eröffnen. Die gewonnene Kohle soll mittels einer 2400 m langen *Drahtseilschwebbahn* der Separation auf der *Karolinen-Grube* in *Krzemusch* zugeführt werden.

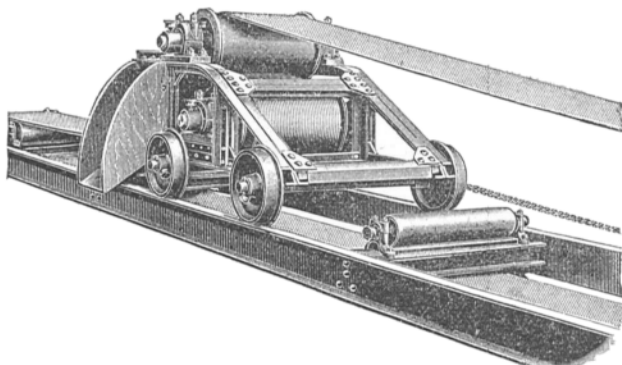
Das von der *Freiherrlich v. Rothschildschen Grubenverwaltung* auf dem *Anselm-Schachte* in *Petershofen* errichtete grosse Wohngebäude für ledige Grubenarbeiter ist dieser Tage der Benützung übergeben worden. Der mit den modernsten hygienischen Einrichtungen ausgestattete Gebäudekomplex ist für 300 Insassen bestimmt. 30 Bergarbeiter haben das neue Heim bereits bezogen. Die Anordnung in den inneren Räumlichkeiten zeigt gegen des bisherigen Modus insoferne eine interessante Neuerung, als separate Schlaf-, Wasch- und Speiseräume für Abteilungen von je zehn Mann vorgesehen sind. In dem neuen Gebäude befindet sich auch eine eigene Bäckerei.

Die *Grüflich Larisch-Mönchsche Zentralkonstruktion* in *Karwin* errichtet auf ihrem *Johann-Schachte* in *Karwin* eine Eisenbetonesse nobst Saugzuganlage, System *Monnoyer*, mit elektrischem Antriebe über dem eigenen Grubenfelde.

Bromberger Maschinenbau-Anstalt G. m. b. H.

Modern szállítóberendezések ♦ Prinzenthal bei Bromberg
speciális gyára

Minden nagyságu és teljesítményü berendezések tervezése s kivitele

Szalagszállítóberendezés szabadalm. automatikus elosztókocsival

Mindennemü transportörök, elevátorok minden anyag részére, továbbá **szalagszállítók**, szállítócsigák, felvonók, daruk, mindennemü emelőgépek.

Drótkötélpályák, elektr. függővasutak, hajókirakodó berendezések, szén-, kötő- és tárolóberendezések, továbbá minden egyéb szállítóberendezések.

A brombergi gépgyár vezérképviselete:

Faber és Erdélyi okl. gépészmérnök

≡ ≡ műszaki irodája ≡ ≡

Budapest, VI., Váci-körút 57/a. ♦ Telefon 5—32.

Üzletközvetítést díjazunk.